

Paasverhaal werpt licht op voltooid leven

foto ANP Kippa

zinVOL - Soms ziet een ander wel zin in je leven wanneer je dat zelf niet meer ziet, houdt Peter-Ben Smit ons voor, geïnspireerd door Pasen.

PETER-BEN SMIT, HOGLERAAR CONTEXTUELE BIJBELINTERPRETATIE (VU) EN OUD-KATHOLIEK PRIESTER

Het onderzoek naar het 'zelfdodingspoeder' van de Coöperatie Laatste Wil trekt de discussie over 'voltooid leven' sterk in het juridische (Trouw, 23 maart).

De spanning is die tussen individuele wens en wetgeving. Dit leidt tot een eenzijdig cirkelen rond de vraag: Wat mag er en wat mag er niet? Maar voltooid leven gaat eigenlijk niet over wat er mag, het gaat over wat je als voltooid beschouwt en waar je die voorstellingen vandaan haalt. Niemand verzint een wens om te leven of te sterven in zijn eentje, iedereen staat onder invloed van trends, bewust of niet.

Wie dat inziet, krijgt toegang tot een bredere kijk op 'voltooid leven' dan een discussie over regelgeving alleen. Zelfs als het geloof is verwaterd, spelen religieuze bronnen bij deze bezinning een belangrijke rol. Wie zich daarin verdiept, wint de vrijheid om te zien dat wat zo vanzelfsprekend lijkt helemaal niet zo vanzelfsprekend hoeft te zijn. Dat bevrijdt je van een dominante opvatting die alles zou moeten bepalen, een vorm van cultureel fundamentalisme. Hoe dit werkt, laat zich illustreren door een dominante opvatting over waardevol leven van nu naast een

oudere opvatting te leggen.

Nu is de vraag sterk: vind ik mijn leven nog het leven waard, of beschouw ik het als voltooid? Dit legt de verantwoordelijkheid bij het individu en gaat uit van zijn vrijheid en vermogen om te beslissen. Dat lijkt vanzelfsprekend, maar dat is het eigenlijk niet als je deze gedachte toetst aan het paasverhaal.

Dat verhaal laat deze dagen ook in Nederland miljoenen mensen weer stilstaan bij waar het in het leven echt om gaat. Hetzij via het muzikaal-bijbels evenement The Passion, de Matthäus-Passion in een concertgebouw of old school in de kerk.

Tot ieders verrassing

In dit verhaal staat centraal dat Jezus die gekruisigd, dus uitgestoten, vernederd en gemarteld werd, tot ieders verrassing nieuw leven kreeg. Waar gebeurd of niet, het punt van het verhaal is dat Jezus leven geschonken krijgt, ook wanneer hij er zelf niets meer in zag toen hij van God en mensen verlaten stierf. Wie aan een kruis hangend 'Mijn god, mijn god, waarom hebt u mij verlaten' schreeuwt, denkt niet: Wat is mijn leven toch zinvol. De waarde van Jezus' leven wordt in dit verhaal door God bepaald, tegen Jezus' eigen ervaring in.

De gedachte dat ikzelf de waarde van mijn leven bepaal, blijkt - als je die naast het paasverhaal legt - helemaal niet zo vanzelfsprekend. Het kan een god zijn die me wel waardevol vindt, aan wie ik zin ontleen. Ook als ik in mezelf geen waarde zie. Of een onbestemde hogere kracht, zoals in het twaalfstappenprogramma van Anonieme Alcoholisten. Of vrienden en familie. Deze vergelijking laat ook zien dat het helemaal niet nodig is dat ik steeds in staat ben mijn eigen leven als waardevol te zien. Jezus lukte het aan het kruis ook niet - iemand

anders zag die waarde wel en gaf hem nieuw leven. Overschaduwd door een depressie lukt het ook lang niet altijd om je leven als waardevol te zien. Maar waarom betekent een depressie dan wel bijna vanzelfsprekend het laatste woord over mezelf?

Rolstoel

Ook ik eindig misschien dement en in een rolstoel. Vind ik dat een plezierig idee? Nee, natuurlijk niet. Maar hoe weet ik nu wat of wie dan mijn leven waardevol maakt? Goede zorg bepaalt ook veel in die situatie en die geef ik dan echt niet aan mezelf.

Om werkelijk verder te komen met het gesprek over voltooid leven, zal in de uitwisseling van argumenten hierover meer aan de orde moeten komen dan de vraag wat er wel of niet mag. Juist om recht te doen aan wie met het leven worstelt. En misschien ook om vrijheid te winnen ten opzichte van wat ons cultureel en religieus bepaalt.

Bij dit laatste kan een inhoudelijke doordenking van het paasverhaal van dienst zijn. Ook als 'voltooid leven' niet het leukste onderwerp is voor small talk na een mooie Matthäus-Passion of bij een gezellig paasontbijtje. Maar een diepgaander gesprek hierover is wel van cruciaal belang.

De processie met het kruis arriveert bij station Bijlmer Arena, waar donderdag The Passion werd opgevoerd.

FOTO OLAF KRAAK, ANP